

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co nového přináší vládní novela zákona o obecně prospěšných společnostech?

Přestože dlouhou dobu připravovaná novela zákona o obecně prospěšných společnostech (publikovaná ve Sbírce zákonů ČR pod číslem 231/2010 Sb.), která přináší do neziskové oblasti řadu změn, nabývá účinnosti až 1. ledna 2011, je třeba s ohledem na typ a rozsah změn se již nyní připravit na provedení nezbytných úprav, které si účinnost této novely vynutí.

Záměrem vládní iniciativy, bylo zejména přiblížení obecně prospěšných společností z pohledu statutárního orgánu směrem k obchodním společnostem a to z důvodu jejich lepšího uplatnění na trhu. Současná právní úprava, která statutární funkci svěřuje kolektivnímu orgánu - správni radě, činí obecně prospěšné společnosti nebo také o.p.s. často nepřiliš akceschopné a ne zcela transparentní vůči třetím osobám. Jednoznačná identifikace o.p.s. s ředitelem společnosti jako statutárním orgánem zajistí umožní její rychlejší a pružnější rozhodování, bez ohledu na okolnost, že správní rada měla ze zákona povinnost scházet se dvakrát ročně. O větší pružnosti rozhodování v případě statutárního orgánu - ředitele obecně prospěšné společnosti tak nemůže být sporu. Novelizace proto přispěje ke zjednodušení fungování obecně prospěšných společností. Nyní tedy blíže k samotným změnám, které novela do našeho právního řádu přináší.

Ředitel jako statutární orgán namísto správní rady

Jednou z nejvýznamnějších změn, které novelizace přináší, je určení ředitele jako individuálního statutárního orgánu, nikoli pouze jako zmocněného zástupce o.p.s. Ředitel bude jmenován a odvoláván správní radou, přičemž funkce ředitele bude vykonávána ve smluvním poměru ke společnosti. Současně dochází k posílení odpovědnosti ředitele tím, že práva a povinnosti z právních úkonů jím vykonaných budou o.p.s. vznikat přímo. Přestože je funkce ředitele neslučitelná s členstvím v orgánech společnosti, je ředitel oprávněn se jednání orgánů účastnit a mít na nich poradní hlas.

Nová koncepce správní rady

Novela dále představuje zásadní změny ve fungování správní rady o.p.s. Správní rada může mít neomezený počet členů dělitelný třemi, přičemž nadále nebude zákonem vyloučena možnost opětovného členství ve správní radě. Nová úprava ruší dosavadní rotaci členů správní rady, která působila v praxi značné potíže, když často docházelo k nejasnostem stran okamžiku ukončení funkčního období jednotlivých členů. Dále dochází k jasnému zakotvení odpovědnosti správní rady, kdy jsou její členové povinni vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž zpřístupnění by mohlo způsobit obecně prospěšné společnosti škodu. V pracovněprávním poměru k o.p.s. může být nanejvýše jedna třetina členů správní rady. Novelizace dále ruší příslušnost obecního úřadu k rozhodování o odvolání a jmenování členů správní rady, které bude nově řešit soud. Správní rada bude od nového roku konstruována jako orgán o.p.s., který uděluje předchozí souhlas k právním úkonům týkající se dispozice s majetkem společnosti a dále jako orgán, který rozhoduje o zásadních otázkách vnitřního fungování společnosti (schválení rozpočtu, účetní závěrky a další).

Změny v dozorčí radě

Od účinnosti novelizace nebude stejně jako v případě správní rady počet členů dozorčí rady omezen, nicméně i nadále musí být ovšem vždy dělitelný třemi. Novela navíc odstraňuje nedostatek platné právní úpravy, která neřeší jmenování dozorčí rady, přičemž nově členy dozorčí rady bude jmenovat zakladatel, nestanoví-li zakládací listina jinak.

Odměňování členů orgánů

Zásadní novinkou je zrušení zákazu odměňování členů správní rady a dozorčí rady, čímž zákonodárci reagují na zvýšení odpovědnosti členů správní rady. Zakladatel je oprávněn upravit odměňování, resp. využít a způsob poskytování odměn členům orgánů a stanovit jej v zakládací listině o.p.s. Zde je nutné dodat, že zákaz odměňování členů orgánů byl v praxi nedostatečně kompenzován poskytováním náhrad výdajů (např. cestovné).

Likvidace o.p.s. a posílení pozice státu a kraje

Díky novele se bude likvidační zůstatek vždy vracet zakladateli, pokud byl zakladatelem kraj nebo Česká republika. V případě jiných zakladatelů nabídne likvidátor zůstatek k převodu obci, ve které o.p.s. v likvidaci sídlí, není-li v zakládací listině stanoveno, že se likvidační zůstatek převádí na jinou o.p.s. či neurčila-li správní rada jinak. Nebude tak již docházet ke specifickému způsobu odstátnění majetku, kdy byl likvidační zůstatek bez ohledu na zakladatele nabízen k převodu obcím. Nově bude možno likvidační zůstatek převádět pouze bezúplatně, čímž se ruší aktuální úprava, podle které je dovoleno převádět likvidační zůstatek i úplatně, což se jeví jako problematické s ohledem na možnost zneužití majetku původně určeného k poskytování obecně prospěšných služeb.

Zánik či smrt jediného zakladatele

Stávající úprava při zániku či smrti jediného zakladatele je nedostačující, jelikož jí chybí ustanovení procedurální. Zákon sice počítá s přechodem práv a povinností na jinou osobu, ovšem dále neřeší způsob, jakým k takovému přechodu dojde a další otázky s tím související. Dle nové úpravy bude pro přechod práv a povinností vyžadován předchozí souhlas dozorčí rady, přičemž o přechodu rozhodne

správní rada do šesti měsíců ode dne, kdy se o zániku nebo smrti zakladatele dozví. Zakladatel může ovšem přechod práv a povinností na jinou osobu vyloučit v zakladací listině.

Závěr

Z přechodných ustanovení novely vyplývá šestiměsíční lhůta pro provedení změn, tedy pro potřebné úpravy zakladací listiny i statutu obecně prospěšné společnosti tak, aby byly v souladu s novelizovaným zněním zákona. Pokud nemá o.p.s. ustanovenu funkci ředitele, správní rada ho musí ustanovit rovněž do šesti měsíců od nabytí účinnosti novely zákona, přičemž ředitel jmenovaný do funkce před účinností novely se stává dnem její účinnosti statutárním orgánem.

Jelikož zákon č. [248/1995](#) Sb., o obecně prospěšných společnostech, nabyl účinnosti již 1. ledna 1996, je zajisté vhodné upravit jeho nedostatky, které se projeví během jeho aplikace, zvláště když počet o.p.s. neustále narůstá. Výše uvedené změny byly navíc provedeny i s vidinou nové kodifikace občanského práva. Vzhledem k tomu, že nový občanský zákoník se současným pojetím o.p.s. nepočítá a stávající obecně prospěšné společnosti se budou muset transformovat do jiné právnické osoby nebo dále fungovat podle stávající úpravy, změny tak byly nutností. Nicméně na posouzení skutečnosti, zda bylo dosaženo všech cílů nové úpravy, bude nezbytné vyčkat až v průběhu období následujícím po nabytí účinnosti této novely a její aplikaci v praxi obecně prospěšných společností.

JUDr. Kamil Šebesta, MBA, advokát

Mgr. Adriana Kvítková, advokátní koncipientka

[KŠD ŠTOVÍČEK](#)

advokátní kancelář, s.r.o.

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 78 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)